

היוונים

היוון הינו מענק הממיר את הקצבה החודשית (כולה או חלקה) במענק חד פעמי.

במוסד לביטוח לאומי זכאות זו ניתנת למקבלי קצבת נפגעי עבודה בלבד, בהתאם [לסעיף 113 לחוק](#).

היוונים - מידע כללי

הביטוח הלאומי מחוייב לשלם לנפגע עבודה קצבת נכות חודשית, שנועדה להבטיח לו ביטחון כלכלי לכל חייו, לשמור על רמת הכנסה דומה לזו שהייתה ערב הפגיעה, ולאפשר מענה לצרכים ולהוצאות שנוצרו עקב הנכות.

נפגע עבודה שדרגת נכותו יציבה, רשאי להגיש תביעה להיוון קצבתו, כאמור בפרק ה' בחוק נפגעי עבודה, [סעיף 113](#) - "מענק במקום קצבה" -

(א): "נכה עבודה שדרגת נכותו אינה פחותה מ 20%, ולדעת המוסד יש לו הכנסה קבועה המספיקה לפרנסתו, או סיכוי מבוסס להכנסה כאמור, רשאי המוסד בהסכמת נכה העבודה לשלם לו מענק במקום קצבה.

(ב): הסכים המוסד לשלם לנכה עבודה מענק לפי סעיף זה בתנאי שהמענק ישמש לו להשגת מקור פרנסה, ולדעת המוסד קיים צורך בפיקוח על הוצאת הכסף, רשאי בית הדין לעבודה, לפי בקשת המוסד, למנות אדם שלידי יינתן המענק, כולו או מקצתו, וליתן לאותו אדם הוראות בדבר השימוש במענק".

הכלל הוא תשלום קצבה חודשית והיוצא מן הכלל הוא מתן היוון, הממיר את הקצבה החודשית (כולה או חלקה) במענק חד פעמי.

ההיוון מחושב על פי נוסחת חישוב אקטוארי. החישוב כולל גם ריבית של 2% (עד 30.9.2017 היה 3%), ועודכן לאחר תיקון בתקנות הביטוח הלאומי (היוון) תשל"ח – (1978).

מתן היוון הוא בגדר "רשאי המוסד", ועל כן החליט הביטוח הלאומי שהיוון יינתן בתנאים מסוימים למטרות שיקומיות, בהתאם לצרכיו האישיים של המבוטח ובסכומים שיבטיחו את התכלית לה נועדה הקצבה, תוך הפעלת שיקול דעת של פקיד השיקום.

אפשרויות ההיוון הן:

1. היוון עד גיל פרישה

2. היוון לאורך חיים (מעל גיל פרישה)

בכל אחת מהאפשרויות ניתן לבצע: *היוון חלקי (עד 25%) ו/או היוון תקופתי עד 5 שנים

בתום התקופה המבוקשת תחודש הקצבה במלואה.

היוון עד גיל פרישה

בכדי להבטיח לתובע רשת ביטחון כלכלית והקטנת הסיכון שיוותר ללא מקור קיום, ועל מנת שלא תהיה ירידה גדולה ברמת ההכנסה לה היה רגיל, נקבע כי מי שהגיש תביעה והוא מתחת לגיל הפרישה - ההיוון יבוצע עד גיל הפרישה, מאחר ובמועד זה יש לבחון מחדש את הכנסותיו הקבועות של התובע. זאת לאור העובדה שברוב המקרים בגיל זה משתנה רמת ההכנסה עקב פרישה מעבודה ו/או מעבר אפשרי לקצבת אזרח ותיק (אם לא עבד לפני גיל הפרישה).

היוון לאורך חיים

היוון המבוצע לתובע מעל גיל הפרישה, כאשר מתבררות הכנסות התובע מפנסיה מעבודה ו/או גמלאות אחרות.

היוון במצבים מיוחדים

ישנה התייחסות מיוחדת בטיפול בתביעה להיוון ל- 4 קבוצות:

1. תובע שנקבעה לו דרגת נכות רפואית של לפחות 75% נכות.
2. עובדים זרים/תושבי הרשות הפלסטינית
3. תובעים שקצבת נכותם נמוכה מאד
4. נכה מעבודה שהוא גם נפגע פעולות איבה המקבל תגמול מיוחד

* החל מ- 2/10/2011 לא ניתן עוד לבצע היוון מלא עד גיל פרישה. ניתן לבצע היוון חלקי עד 25% בלבד ו/או היוון תקופתי.

תנאי הזכאות להיוון קצבה

תביעה למענק במקום קצבה ("היוון") תיבחן בתנאים הבאים:

1. נכה עבודה שדרגת נכותו כפי שנקבעה בוועדה הרפואית אינה פחותה מ- 20%.
2. דרגת הנכות בגינה מקבל התובע קצבה חודשית הינה **צמיתה**.
3. אין לביטוח הלאומי כוונה לבדיקה מחדש של דרגת הנכות שנקבעה **(ת. 37)**.
4. לתובע "הכנסה קבועה המספיקה לפרנסתו"
5. התובע הציג את מטרת התביעה (מטרה שיקומית).
6. בהיוון לשיקום כלכלי- לתובע "סיכוי מבוסס להכנסה כאמור" (להכנסה קבועה שתספיק לפרנסתו).

כללי ההיוון מתייחסים למקרים שונים של תביעות להיוון, המשתנים בהתאם לגיל התובע, גובה קצבת נכות מעבודה וקצבת אזרח ותיק, מטרת ההיוון ומעמד התובע בישראל (תושב ישראל/עובד זר/תושב השטחים).

יש לפעול בהתאם להיוון הרלוונטי:

- היוון עד גיל פרישה
- היוון לשיקום כלכלי
- היוון מעבר לגיל פרישה- היוון "לאורך חיים"
- היוון של תובע שנקבעו לו 75% נכות ויותר
- היוון מלא של תובע לפני גיל פרישה שקצבתו נמוכה
- היוון במצבים מיוחדים:
 - עובד זר/תושב הרשות הפלסטינית
 - תובע שקצבתו נמוכה
 - נכה מעבודה שהוא גם נפגע פעולות איבה המקבל תגמול מיוחד

תביעה להיוון עד גיל פרישה

תביעה להיוון עד גיל פרישה ניתן לאשר אם התובע עונה על תנאי הזכאות הרלוונטיים (תנאים 1-5).

אפשרויות ההיוון:

1. **היוון חלקי**- היוון קצבת הנכות באופן חלקי **עד ל- 25%** מגובה הקצבה.
2. **היוון תקופתי** (חלקי או מלא)- היוון קצבת הנכות לתקופה של **עד 5 שנים**. בתום ההיוון התקופתי יוכל המבוטח להגיש תביעה להיוון תקופתי נוסף.
3. **היוון חלקי ותקופתי**- היוון חלקי חד פעמי של 25% מקצבת הנכות **וגם** היוון תקופתי לתקופה של עד 5 שנים.

תביעה להיוון לשיקום כלכלי

תביעה להיוון לשיקום כלכלי ניתן לאשר אם התובע עונה על תנאי הזכאות.

היוון לשיקום כלכלי נועד לסייע לתובע להקים או לבסס עסק עצמאי כדי לאפשר לו ליצור מקור הכנסה עתידי, שיגדיל את הכנסותיו ב- 50% לפחות.

על התובע להגיש תכנית כלכלית, שממנה ניתן יהיה להבין האם בצע בדיקת שוק, מבין את המשמעויות, בעל כישורים לניהול עסק וכו'.

אם עובד השיקום מתרשם כי יש היתכנות להמשך התהליך, יש לפנות לאבחון כלכלי לבדיקת התכנית המוצעת ולקבלת המלצות.

אפשרויות ההיוון:

1. **היוון חלקי**- היוון קצבת הנכות באופן חלקי **עד ל- 25%** מגובה הקצבה.
2. **היוון תקופתי חלקי או מלא**- היוון קצבת הנכות לתקופה של **עד 5 שנים**. היוון תקופתי של **מלוא הקצבה**, גם אם אינו עונה לתנאי של הכנסה קבועה ומספיקה, יינתן רק אם יש המלצה של הכלכלן שבחן את התוכנית המוצעת, ולתובע יש רשת ביטחון כלכלית למקרה שהשיקום הכלכלי לא יצלח (היות שבמשך 5 שנים לא יקבל כלל קצבה).

3. **היוון חלקי ותקופתי** - היוון חלקי חד פעמי של 25% מקצבת הנכות **וגם** היוון תקופתי לתקופה של עד 5 שנים.

לתובע שנקבעו מעל 75% נכות ויש לו הכנסה אישית מעבר לקצבת הנכות, העונה לסכום בלוח ט', ניתן לאשר היוון של 25% מגובה הקצבה עד גיל פרישה, ו/או היוון תקופתי חלקי או מלא לתקופה של עד 5 שנים.

כללים לאישור תביעה להיוון מעבר לגיל פרישה- היוון "לאורך חיים"

היוון לאורך חיים הוא היוון המבוצע באגף השיקום, ומיועד רק לתובע שהגיע לגיל פרישה.

זכאי לקצבת נכות מעבודה ולקצבת אזרח ותיק נדרש לבחור בין הקצבאות, מאחר ויש ביניהן כפל.

ייתכנו 2 תרחישים למקרה זה:
1. נפגע עבודה המקבל קצבת נכות מעבודה, שאושרה לו זכאות לקצבת אזרח ותיק.

זכאות לקצבת אזרח ותיק נוצרת באחד מהמצבים הבאים:

- תובע הגיע לגיל פרישה, ואינו עובד, או שרמת הכנסתו מעבודה מזכה אותו בקבלת קצבת אזרח ותיק.
- תובע הגיע לגיל המוחלט (גיל 70), המזכה בקבלת קצבת אזרח ותיק ללא תלות ברמת ההכנסות מעבודה (אם ישנן כאלו).

2. מקבל קצבת אזרח ותיק שהמשיך לעבוד, נפגע תוך כדי העבודה, ונוצרה לו זכאות לקצבת נפגעי עבודה.

תובע שיש לו זכאות לקצבה אחת, ואושרה לו זכאות לקצבה נוספת (אזרח ותיק או נפגעי עבודה), יקבל מכתב בחירה ממחלקת נפגעי עבודה, בו הוא נדרש לבחור **בחירה חד פעמית** בין 2 הקצבאות, תוך חודש מיום קבלת המכתב.

היוון במועד הבחירה בין הקצבאות- קצבת נ"ע נמוכה מקצבת אזרח ותיק

לידיעה בלבד- הנושא מטופל על ידי ענף נפגעי עבודה.

בפני התובע עומדות 2 אפשרויות:

1. לקבל מענק חד פעמי בגובה 36 קצבאות כנפגע עבודה (התנתקות מענף נ"ע) ומעבר לענף זקנה.

2. להמשיך לקבל קצבת נכות מעבודה עם השלמה לזקנה.

היוון במועד הבחירה בין הקצבאות או בסמוך לו- קצבת נ"ע גבוהה מקצבת אזרח ותיק

כאשר התובע נדרש לבחור בין קצבת נפגעי עבודה לבין קצבת אזרח ותיק, ומבקש לבחור בקצבת אזרח ותיק ולהוון את קיצבתו, ייתכנו 2 מצבים:

1. התובע זכאי להיוון אוטומטי מנפגעי עבודה- יטופל ע"י אגף נפגעי עבודה.

2. התובע לא זכאי להיוון אוטומטי מנפגעי עבודה- יטופל באגף השיקום. במקרה זה, ישנן 2 נוסחאות לחישוב אקטוארי:

- היוון לפי 36 קצבאות נכות מעבודה
- היוון לפי טבלאות תוחלת חיים

אם בחישוב האקטואר עולה שסכום ההיוון של 36 קצבאות גבוה מסכום ההיוון שחושב לאורך חיים, הסכום שיאושר הוא הסכום הגבוה מבין השניים.

בכך גם **מאושרת בחירת התובע בקצבת אזרח ותיק.**

היוון לאחר בחירה בקצבת נפגעי עבודה

במעבר לגיל פרישה ולקצבת אזרח ותיק משתנה רמת ההכנסות של התובע, ומתוקף גילו הוא עשוי להיות זכאי, בנוסף לקצבת הנכות מעבודה/קצבת אזרח ותיק, גם **לגמלת סיעוד** (אם אינו זכאי לקצבה מיוחדת).

הזכאות לגמלת סיעוד נבדקת גם על פי הכנסות התובע ובן/בת זוג.

ישנו רף הכנסות לזכאות לגמלת סיעוד מלאה, ורף הכנסות לזכאות לגמלת סיעוד חלקית, ויש לפנות למחלקת הסיעוד בסניף לבדיקה.

יש לשים לב לסך ההכנסות של התובע הנלקחות בחשבון לצורך זכאות לגמלת סיעוד, על מנת שלא ייווצר מצב שבו אדם שאינו זכאי לגמלת סיעוד (מלאה או חלקית) בשל רף הכנסות, ימצא זכאי לגמלת סיעוד לאחר מתן היוון, שיפחית את הכנסותיו הכוללות מתחת לרף הכנסות המזכות בסיעוד.

לרשות התובע 2 אפשרויות להיוון:

1. היוון של עד 25% מגובה קצבת הנכות

וא/

2. היוון תקופתי חלקי בלבד לתקופה של עד 5 שנים

ובתנאי שמתקיימים התנאים המצטברים **א+ב או א+ג:**

א. סך ההיוון לא יהיה מעבר ל-25% מגובה קצבת הנכות או היוון תקופתי חלקי ל-5 שנים, כך שגובה קצבת הנכות שתיוותר **לא יפחת** מגובה קצבת אזרח ותיק לה היה זכאי לכאורה (יש להמציא אישור מאגף זקנה על הסכום).

ב. קצבת הנכות גבוהה מרף ההכנסה המזכה בקצבת סיעוד, ואין למבוטח הכנסות נוספות הנלקחות בחישוב הזכאות לקצבת סיעוד- יוכל להוון עד גובה ההכנסה המזכה בקצבת סיעוד.

ג. קצבת הנכות גבוהה מרף ההכנסה המזכה בקצבת סיעוד, ויש למבוטח הכנסות קבועות אחרות בנוסף לקצבת הנכות- יוכל להוון את קצבתו לסכום, שביחד עם הכנסתו הקבועה האחרת, לא יקטן מרף ההכנסה המזכה בקצבת סיעוד.

בדיקת הכנסות בסיעוד כוללת את הכנסות 2 בני הזוג והסכום הקובע מתעדכן מעת לעת.

תביעה להיוון של תובע שנקבעו לו 75% נכות ויותר

לתובעים עד גיל פרישה- גובה הקצבה שתיוותר לא תפחת מגובה הסכום המופיע בלוח ט' עפ"י הרכב משפחה.

זאת, כדי להבטיח להם רשת ביטחון כלכלית אם יפסיקו לעבוד ויחול שינוי ברמת הכנסתם.

לתובעים מעל גיל פרישה- גובה הקצבה שתיוותר לא תפחת מקצבת אזרח ותיק הצפויה, ובכל מקרה, גובה הכנסתם הקבועה לא תפחת מלוח ט'.

כמו כן, ההפחתה בהכנסות בשל ההיוון לא תיצור זכאות לקצבת סיעוד, שהתובע לא היה זכאי לה קודם לכן.

אם לתובע הכנסות כוללות הגבוהות מרף ההכנסה המזכה בקצבת סיעוד, יש לוודא שההיוון המבוקש לא יותיר את התובע עם הכנסה הנמוכה מרף ההכנסה המזכה בקצבת סיעוד. במקרה כזה ניתן לאשר היוון רק עד לגובה ההכנסה שמזכה בקצבת סיעוד.

תביעה להיוון מלא של תובע לפני גיל פרישה שקצבתו נמוכה

במקרים בהם התובע עונה על כל התנאים למתן היוון, וקצבת הנכות שלו נמוכה (עד 10% מהשכר הממוצע במשק- ראה מערכת שיעור לוח 1.1), ואינה מהווה מקור הכנסה משמעותי בהתייחס לשאר הכנסותיו, ניתן לאשר היוון של מלוא הקצבה עד גיל פרישה.

הנחיות לבדיקת הכנסה קבועה ומספיקה

בדיקת הכנסה תתייחס **להכנסותיו האישיות של התובע בלבד**: קצבת הנכות מעבודה שתיוותר לאחר ביצוע ההיוון המבוקש, הכנסתו האישית מעבודה (שכר ברוטו החייב בדמי ביטוח לאומי), פנסיה והכנסה קבועה מכל מקור אחר.

זאת מכיוון שמדובר בקצבה אישית, ויש לדאוג לביטחוננו הכלכלי, על מנת שלא יותר ללא מקור הכנסה אישי בעתיד,

בדיקת הכנסה קבועה-

יש להתייחס ליציבות ההכנסה שמציג התובע, לעבר התעסוקתי שלו ולסוג העבודה או העיסוק שלו על פני רצף של זמן. בכל מקרה, פרק הזמן המינימלי לבדיקת יציבות ההכנסה לא יפחת מ-12 חודשי עבודה ברציפות.

בדיקת הכנסה מספיקה-

1. רמת ההכנסה שאמורה להיוותר לאחר ביצוע ההיוון, **לא תפחת** מגובה קצבת הבטחת הכנסה לפי הרכב משפחה.

על מנת שאדם שקיבל היוון לא יותר ללא מקור מחייה, ועקב כך יהיה עשוי להיות זכאי לקצבת הבטחת הכנסה (מצב שיוצר כפל גמלאות), נקבע גובה קצבת הבטחת הכנסה עפ"י הרכב משפחה (לוחות 11.1 ו-11.3 במערכת שיעור) כרף מינימלי, שתחתיו לא ניתן לאשר היוון לתובע שאינו עונה לתנאי של "הכנסה קבועה ומספיקה לפרנסתו".
משמעות הדבר, שמי שקצבתו מראש נמוכה מגובה קצבת הבטחת הכנסה, ואין לו הכנסות אישיות כנדרש, אינו עונה לתנאי הזכאות הבסיסי למתן היוון.

2. בחישוב ההכנסה שצריכה להיוותר לאחר ההיוון לפי לוח ט', יש לחשב את הסכום לפי "יחיד"- התובע + "בעד כל תלוי נוסף"- בהתאם למספר ילדיו עד לגיל 18.

3. **בבדיקת הכנסה של עצמאים**- יש לבחון את ההכנסה עפ"י שומה עדכנית, ולא רק עפ"י דוח רווח והפסד מרואה החשבון. כמו כן, נדרש תיאום בין ההכנסה המופיעה בגל"ש לבין ההכנסה שהתובע מצהיר עליה בתביעה ובמסמכים שונים שמציג, ולוודא תשלום דמי ביטוח עפ"י הכנסה עדכנית.

יש לקיים בירור עם מחלקות גבייה וגבייה מלא שכירים לגבי חובות שיש לתובע כלפי עובדים בעסק.

4. **לא יילקחו בחשבון**: קצבה מיוחדת לפי סעיף 112 לחוק, קצבת שירותים מיוחדים, קצבת נייזות וכל קצבה קצרת מועד אחרת (לדוג': קצבת ילדים, אבטלה וכד'), הכנסות בן/בת זוג.

תביעה להיוון למטרת שיקום כלכלי- יש להתייחס להכנסה הצפויה, בכפוף לבדיקת התוכנית ע"י כלכלן, ולבחון האם ההיוון צפוי להגדיל משמעותית (ב-50% לפחות) את ההכנסה שתעמוד לרשות התובע.

תביעה להיוון עד גיל פרישה

הכנסות	היוון חלקי- עד 25%	היוון תקופתי (חלקי/מלא) עד 5 שנים
תובע שאין לו הכנסה אישית מעבר לקצבת הנכות	ניתן לאשר היוון קצבת הנכות עד גובה קצבת הבטחת הכנסה לפי הרכב המשפחה.	ניתן לאשר היוון תקופתי חלקי בלבד, שלא יפחית את קצבת הנכות מגובה קצבת הבטחת הכנסה לפי הרכב משפחה.
תובע שיש לו הכנסה אישית מעבר לקצבת הנכות ואינו עונה ללוח ט'	ניתן לאשר היוון שיותר קצבה נמוכה מגובה קצבת הבטחת הכנסה עפ"י שיקול דעת, בהתאם ליציבות התעסוקתית של התובע ובתנאי שסך הכנסותיו יהיו גבוהות מהבטחת הכנסה	ניתן לאשר היוון תקופתי עד מלוא גובה קצבת הנכות עפ"י שיקול דעת, ובהתאם ליציבות התעסוקתית של התובע, ובתנאי שסך הכנסותיו יהיו גבוהות מהבטחת הכנסה
תובע שיש לו הכנסה אישית מעבר לקצבת הנכות ועונה ללוח ט'	ניתן לאשר היוון שיותר קצבת נכות נמוכה מגובה קצבת הבטחת הכנסה, ובתנאי שסך הכנסותיו האחרות גבוהות מהבטחת הכנסה	ניתן לאשר היוון תקופתי עד מלוא גובה קצבת הנכות, ובתנאי שסך הכנסותיו האחרות גבוהות מהבטחת הכנסה
תובע שנקבעו לו מעל 75% נכות ואין לו הכנסות אישיות מעבר לקצבת הנכות	ניתן לאשר היוון חלקי שלא יפחית את הקצבה מהסכום המופיע בלוח ט' עפ"י הרכב משפחה	ניתן לאשר היוון תקופתי חלקי בלבד שלא יפחית את הקצבה מהסכום המופיע בלוח ט' עפ"י הרכב משפחה
תובע שנקבעו לו מעל 75% נכות ויש לו הכנסות אישיות מעבר לקצבת הנכות	ניתן לאשר היוון חלקי כאשר הקצבה לאחר ההיוון + ההכנסה האישית הוודאית לא יפחתו מהסכום המופיע בלוח ט' לפי הרכב המשפחה	ניתן לאשר היוון תקופתי חלקי או מלא לתקופה של עד 5 שנים, בכפוף לכך שיש הכנסה אישית ודאית העונה לסכום בלוח ט'

תביעה להיוון מעבר לגיל פרישה- היוון לאורך חיים

ניתן לאשר היוון של עד 25% מגובה קצבת הנכות, ו/או היוון חלקי תקופתי לעד 5 שנים בתנאים הבאים:

- גובה הקצבה שתיוותר לא יפחת מגובה קצבת אזרח ותיק הצפויה.
 - ההפחתה בהכנסותיו בשל ההיוון לא תיצור זכאות לקצבת סיעוד, שלא היה זכאי לה לפני כן.
- אם לתובע הכנסות כוללות הגבוהות מרף ההכנסה המזכה בקצבת סיעוד, יש לוודא שההיוון המבוקש לא יותיר את התובע עם הכנסה הנמוכה מרף ההכנסה המזכה בקצבת סיעוד. במקרה כזה ניתן לאשר היוון רק עד לגובה ההכנסה שמזכה בקצבת סיעוד.

הגשת תביעה להיוון

התובע יגיש תביעה להיוון על גבי טופס בל/271- תביעה למענק במקום קצבה לנפגע עבודה- להלן-"היוון".

בנוסף, יחתום על הנספח המצורף לתביעה, שעל פיו הוא מבין את משמעות ההיוון. אין להתחיל לטפל בתביעה ללא חתימת התובע על הנספח, ובמידת הצורך, יש להחזירה אליו להשלמת הנדרש.

התובע יצרף לתביעה מסמכים רלוונטיים כפי שיידרש על ידי פקיד השיקום.

טופס התביעה ימולא במלואו על ידי התובע, ייחתם על ידו, ויוחתם בחותמת דואר נכנס בסניף מיד עם קבלתו.

אם התביעה מוגשת ע"י עו"ד, יש לפעול רק עם ייפוי כוח וויתור על סודיות.

הסבר תהליך ומשמעויות ההיוון לתובע

בתהליך בדיקת תביעה להיוון, חובה לפגוש את התובע, ולהחתים אותו על טופס ההסבר המצורף לטופס התביעה.

במפגש יש לתת הסבר מפורט שיבהיר לתובע את מלוא המשמעות של היוון קצבתו, כולל האפשרות לפתיחת תיק לבדיקה מחודשת של הנכות, עפ"י תקנה 17 ו/או 37 (עשוי להביא גם לבדיקה מחודשת של הזכאות לקצבה מיוחדת).

אם תתקבל החלטה לפתוח את התיק, לא ניתן יהיה לבטלה, גם אם התובע יבקש למשוך את התביעה להיוון.

היוון הקצבה אינו בהכרח כדאי מבחינה כלכלית, ועל כן על פקיד השיקום להמליץ לתובע לבדוק האם ההיוון הוא הבחירה הנכונה לו מבחינה כספית יותר מכל אפשרות אחרת (הלוואה בנקאית, משכנתא, מקדמת שיקום וכד').

אם מדובר בהיוון כלכלי, או בהיוון לכיסוי חובות, יש מקום להפנות את התיק לבדיקה כלכלית (במסגרת מכרז כלכלנים של האגף), לצורך בדיקת התוכנית והמלצות להיוון.

משהתבצע ההיוון, לא ניתן להחזיר את כספי ההיוון ולחדש את תשלום הקצבה בגובה שהייתה טרם ביצוע ההיוון.

הפסקת ניכויים אוטומטיים מהקצבה בהיוון מלא

בהיוון מלא (תקופתי או עד גיל פרישה), בו לא תשלום קצבה, יופסקו הניכויים האוטומטיים מהקצבה: דמי ביטוח בריאות, דמי ארגון נ"ע וביטוח הדדי. הביטוח ההדדי הוא ביטוח קולקטיבי, שמקנה מענק בעת פטירה למי שהמבוטח רושם אותו כמוטב.

דמי הארגון הם דמי טיפול של הארגון, ומקנים חברות בארגון וזכאות להטבות שמקנה הארגון. אם התובע מעוניין להמשיך את הניכויים הללו באופן אוטומטי דרך הקצבה, הרי שיש להקטין

את סכום ההיוון, כדי להשאיר קצבה בסכום הנדרש לכיסוי הוצאות אלה. משמעות הדבר, היוון חלקי ולא מלא, ויש לעדכן את טופס התביעה בהתאם.

לחילופין, ניתן להפנות את התובע לארגון נפגעי עבודה כדי להסדיר דרכם את התשלומים לביטוח הדדי ודמי ארגון.

כמו כן, אם התובע לא עובד, יש להפנותו למחלקת ביטוח וגבייה כדי להסדיר את תשלומי ביטוח בריאות.

ניכוי דמי ביטוח בריאות משכר תובע שעובד

אם התובע עובד, ובתלוש השכר מעבודה שלו מופיע ניכוי של דמי ביטוח בריאות, ובנוסף, מנוכים לו דמי בריאות מקצבת הנכות, יש להפנותו לנ"ע לקבלת החזר בגין כפל תשלום.

השפעה אפשרית של היוון על זכאות לקצבת נכות כללית

אם בעתיד יתבע **נכות כללית**, יתכן שלא תהיה לו זכאות לקצבה בענף זה לאחר ביצוע היוון, שכן, יש כפל גמלאות בין קצבת נכות כללית וקצבת נכות מעבודה.

משיכת התביעה/בקשה להפסקת טיפול

נפגע עבודה שהגיש תביעה להיוון, ומבקש למשוך אותה או שאינו מעוניין בהמשך הטיפול בה (לדוגמה, קיבל הסבר מעו"ש בדבר הסיכונים וההיבט הכלכלי), יוכל לעשות כן רק אם אין כוונה לפתוח את התיק.

במקרה זה, אין צורך במכתב דחייה.

יש לקבל מהתובע בקשה בכתב, ואז לשלוח לו מכתב המיידע על הפסקת הטיפול בתביעה (לאור הודעתו בכתב מיום....., שבה ביקש לבטל את התביעה להיוון, מופסק בזאת הטיפול בבקשתו).

מענק פטירה לשאריו של תובע שהיוון קצבתו

לפי סעיף 310 לחוק הביטוח הלאומי פרק י"ד גמלאות- הוראות כלליות- במקרה של פטירת מבוטח נפגע עבודה שלא כתוצאה מהפגיעה (במקרה כזה אין זכאות לקצבת תלויים)- הזכאות למענק פטירה, רגיל או בגובה 60% כפול 36 קצבאות (הגבוה מביניהם), לבן/בת זוג או ילדו של המבוטח, קיימת רק אם שולמה למבוטח קצבת נכות בגובה 50% נכות לפחות (הכוונה לגובה הקצבה, ולא לנכות הרפואית המקורית), ובמשך 36 חודשים שקדמו לפטירה. מידע זה עשוי להיות רלוונטי כאשר ההיוון המבוקש מוריד את הקצבה מתחת ל-50%. מידע נוסף ניתן לקבל מפקיד התביעות בנ"ע.

חוות דעת רופא המוסד

יש לצרף לכל תביעת היוון חוות דעת של רופא הסניף לגבי מצבו הרפואי של התובע: האם יציב והאם יש צפי להחמרה או הטבה.

במקרים בהם אין הנחייה עתידית לפתיחת תיק, אולם בפנייה לרופא המוסד יש לדעתו צפי להטבה, שעשויה להשליך על גובה אחוזי הנכות העתידיים, יש לבקש מהרופא חוות דעת האם יש כוונה לפתוח את התיק מחדש, ולפעול בהתאם. במקרים בהם הרופא צופה החמרה משמעותית, שעלולה להביא להפסקת עבודה וצמצום משמעותי בהכנסות התובע, יש לקחת זאת בחשבון בקבלת ההחלטה.

תקנה 17

אם טרם חלפו 60 חודשים ממועד ישיבת הוועדה הרפואית, אשר אישרה את תקנה 15 יש לבדוק:

- האם במועד אישור תקנה 15 נרשמה הנחייה בתיק נ"ע לבדיקת הכנסות בעתיד.
- האם יש שינוי בתעסוקת התובע ו/או האם יש צפי לשינוי ברמת שכרו, שעשויים לשנות זכאותו לתקנה 15.

בכל אחד מהמקרים יש להפנות את התיק לפקיד תביעות נפגעי עבודה, על מנת שיבחן הפעלת תקנה 17.

יש להשהות את הטיפול בתביעה עד גמר הטיפול, או לציין בתיק הערה לפתיחת תיק (למשל אם יש תכנית להיוון כלכלי שיגדיל הכנסותיו).

במקרה של תביעה להיוון כשיש הנחייה או עילה להפעלת תקנה 17, ניתן לבחון אישור ביצוע היוון רק של אחוזי הנכות הרפואית (ללא הגדלת אחוזי הנכות בגין תקנה 15), וזאת, בתנאי שיש אישור עדכני מרופא על כך שמצבו הרפואי של התובע יציב ושלא תהיה פתיחת התיק בהתאם לתקנה 37.

תביעה בעילת שיבוב

אם קיימת תביעה בעילת שיבוב (מסך 412 בנת"ע), הנבדקת על ידי המוסד, ניתן לאשר רק היוון חלקי של עד 25% מערך היוון מלא, וזאת בתנאי שהתובע עונה על הכללים למתן היוון. אם מעוניין בהיוון תקופתי חלקי או מלא (מעבר להיוון של 25% עד גיל פרישה), יש לפנות ללשכה המשפטית לקבלת אישור להיוון.

בדיקת פשיטת רגל/כינוס נכסים

יש לבדוק האם יש צו כינוס (אינטגרציה < 'ריכוז מידע לגמלאות' < 'מידע כספי ואחר').

אם לתובע יש כונס נכסים, עליו להביא אישור מכונס הנכסים שהוא מאשר את ההיוון, באיזה סכום ולאילו מטרות, וכי הוא מאשר שהתובע יקבל לידיו את כספי ההיוון (מאחר ולא ניתן להעביר תשלום לגורם אחר אלא לתובע בלבד, בהתאם לסעיפים 303 ו-311 לחוק).

חשבון בנק מעוקל / אין חשבון בבנק

במקרים בהם לתובע חשבון בנק מוגבל, או שאין לו חשבון בנק, יש לשקול את התביעה בתשומת לב יתרה, ולתת את הדעת לגבי הנסיבות של היות התובע בעל חשבון מוגבל, ולבחון כיצד ישמשו כספי ההיוון למטרה לשמה ניתנו (לפני מתן ההמלצה הסניפית להיוון, יש להתייעץ עם המטה).

חובות בענפי המוסד האחרים

אם יש לתובע חובות בענפי המוסד האחרים, הם ינוכו אוטומטית מסכום ההיוון (למעט חוב של מקדמת שיקום שאין הכרח לנכותו). משכך, יש לבחון היטב מראש את אישור ההיוון, כדי להבטיח שההיוון אכן ינוצל במלואו לטובת המטרה שלשמה אושר.

הכנת החומר הנדרש לקבלת החלטה בתביעה

יש להשתמש בדף עזר בתביעה להיוון-בל/2721, ולצרפו לכל החומר שנשלח למשרד הראשי. אם כל הבדיקות המקדמיות העלו שניתן לטפל בתביעה להיוון, פקיד השיקום יכין דוח מפורט עם המלצה מנומקת.

הדוח יכלול:

1. פרטים על התובע ומשפחתו:

גיל, מצב משפחתי, רמת ההכנסה של התובע (יש לצרף לפחות 3 תלושי שכר אחרונים), רצף תעסוקתי במקום העבודה הנוכחי ובמקומות נוספים אם היו

- הכנסות התובע ממקורות נוספים (חב' ביטוח, פנסיה, הכנסות מהשכרת נכסים וכו'...).
- האם קיימים חובות לענפים אחרים במוסד (מסך 488 בשאילתת נתע).
- יש לוודא כי אין תשלום כפל של דמי ביטוח בריאות (גם דרך המשכורת וגם דרך הקצבה).

2. חישוב סכום ההיוון:

פקיד השיקום יעשה חישוב ראשוני של סכום ההיוון באמצעות מחשבון היוונים באתר האינטרנט של הביטוח הלאומי (אין להשתמש בטבלאות של האקטואר מאחר ואינן עדכניות).

החישוב הוא על פי "קצבה נוכחית" במסך נתע 401 (ולא הקצבה המשולמת בפועל, שהינה לאחר הפחתות של מס בריאות, ביטוח הדדי ומס ארגון נ"ע). במידת הצורך, ניתן לפנות ישירות לאקטואר המוסד לחישוב סכום ההיוון המבוקש.

3. תוכנית ההיוון:

- פירוט מטרות ותוכנית ההיוון, כולל הסכום המבוקש
- ההכנסה האמורה להיוותר לאחר ביצוע ההיוון.
- האם התובע ביצע היוונים בעבר
- האם השתמש בכספי ההיוון למטרה לשמה ניתנו לו

4. בדיקות רלוונטיות לתביעה:

חוות דעת כלכלן וכל חוות דעת אחרת, בהתאם לאופי התביעה ומטרת ההיוון.

5. חומר תומך במטרת ההיוון:

יש לצרף מסמכים התומכים במטרת התביעה להיוון ובפרטים הרשומים בדוח.

6. בתביעה להיוון למטרת שיקום כלכלי:

בהתאם לסעיף 113 (א) בחוק, יש להקפיד על "סיכוי מבוסס להכנסה (קבועה המספיקה לפרנסתו)...." – בכפוף לבדיקת התוכנית על ידי כלכלן. יש לצרף אישור רופא המוסד שהנכה מסוגל לבצע את העבודה הכרוכה בהפעלת העסק העצמאי.

7. תשלום היוון בפעילות

לעיתים, יש מקום לשלם את ההיוון במספר פעילות (לדוגמה, תשלום למספר בעלי חוב, תשלומים הכרוכים זה בזה, בהתאם להמלצת כלכלן וכד').

עובד השיקום יפרט המלצתו לתשלום בפעילות, ויציין סכום ומטרות לכל פעימה.

דיון והחלטה

לאחר איסוף ובחינת כל הנתונים הרלוונטיים, תובא הבקשה לדיון והמלצה בצוות הסניפי (מנהל הסניף, מנהל תחום שיקום, פקיד השיקום), שירשום בטופס התביעה את המלצתו (אישור/דחייה): סוג ההיוון, הסכום המאושר והנימוקים להמלצה.

תיק הנכות, התביעה וכל שאר המסמכים יועברו **לאגף שיקום במשרד הראשי** להחלטה סופית.

אם התביעה **אושרה** - ישלח לתובע מכתב המפרט את גובה ההיוון, מטרתו, שיעור ההיוון, יתרת הקצבה לאחר ההיוון ושיעורה, וכן דרישת מסמכים לשימוש בכספי ההיוון.

אם התביעה **נדחתה** - התיק יוחזר לסניף, ותישלח לתובע הודעה על דחיית התביעה ונימוקיה על ידי פקיד שיקום מוסמך בסניף.

! אם התובע אינו עומד בתנאי הזכאות להיוון שנקבעו בנהלים (לדוגמה, מבקש היוון מלא, מיצה כבר היוון חלקי של 25% ומבקש היוון חלקי נוסף), ולא נמצאה עילה לסטייה מהנוהל, יש להוסיף במכתב הדחייה את המשפט - "לאור הנתונים שהוצגו בתביעה, לא מצאנו כי קיימות נסיבות חריגות המצדיקות סטייה מהנוהל".

הפסקת טיפול בתביעה להיוון לבקשת המבוטח

תבצע באמצעות דחייה פורמאלית לפי תקנה 6 לתקנות (הגשת תביעה לגמלה ואופן תשלומה), במכתב ידני (ולא באמצעות המערכת) המנומק בבקשתו להפסיק את הטיפול בתביעה כולל זכות הפנייה לבית הדין. בסיום הטיפול יש להקליד הפסקת טיפול בקשת המבוטח.

תשלום ההיוון ומעקב

התשלום יועבר בהעברה ישירה לחשבון הבנק אליו מועברת קצבת הנכות.

- בהתאם לחוזר מינהל גמלאות וכספים 2259 מיום 27.12.2015 – " הפסקת הנפקת כרטיס נטען ותשלום בדואר מקוון – שינוי מקום התשלום", לא ניתן עוד לבצע תשלום היוון בכרטיס נטען ובדואר מקוון. על המבוטח לפתוח חשבון בנק, שאליו יועבר התשלום (לאחר שהחשבון ייקלט בנתע ותיכנס לשם גם קצבת הנכות). לבנק מסחרי אסור לסרב לפתיחת חשבון בנק לצורך קבלת תגמולים (ראו בחוזר כרטיס נטען). יש לטפל בכך בטרם התיק והתביעה יישלחו למשרד הראשי.

תשלום ההיוון בפעילות

במקרים בהם הוחלט לשלם את ההיוון בפעילות, על התובע להמציא אישור לגבי השימוש בכספי ההיוון בסיום כל פעימה, כתנאי למעבר לפעימה הבאה.

תשלום ההיוון כתשלום אחרון

מאחר ויש לבדוק את מטרת ההיוון לפני אישור התביעה, במקרים בהם ההיוון מהווה תשלום משלים למטרה שהוצגה, יש להקפיד שההיוון ישולם **כתשלום אחרון**, לאחר שהתובע יציג אסמכתאות על ביצוע התשלומים הקודמים.

מעקב

יש לבצע מעקב אחר השימוש בכספים למטרה שלשמה אושרו באמצעות קבלת אסמכתאות מתאימות.

אם לא הומצאו אסמכתאות, יש לשלוח מכתב דרישה.

תביעה להיוון של תובע שקצבתו נמוכה

במקרים בהם התובע עונה על כל התנאים למתן היוון, וקצבת הנכות שלו נמוכה (עד 10% מהשכר הממוצע במשק, ואינה מהווה מקור הכנסה משמעותי בהתייחס לשאר הכנסותיו, ניתן לאשר היוון של מלוא הקצבה עד גיל פרישה.

תביעה להיוון של נכה מעבודה, שהוא גם נפגע פעולות איבה המקבל תגמול מיוחד

בתשלום תגמול מיוחד לנפגע פעולות איבה, ישנה הפחתה של קצבאות אחרות מהשקל הראשון.

לפיכך, יש להסביר לתובע שתיעשה התחשבות עם החלק היחסי שיקבל מראש כתגמול נכות מעבודה באמצעות היוון, והוא יופחת מהתגמול המיוחד.

כמו כן, יש לבחון האם במידע שעולה מהתביעה להיוון יש משום סתירה להיותו מי שאינו בר שיקום הזכאי לתגמול מיוחד.

יש להודיע לאגף נפגעי פעולות איבה על ביצוע ההיוון.

תביעה להיוון של עובד זר/תושב הרשות הפלסטינית

עובד זר/עובד הרשות הפלסטינית שהוכר כנכה עבודה אינו זכאי לקצבת אזרח ותיק, ולכן חישוב ההיוון לגביו יהיה לכל "אורך החיים" ונעשה על ידי האקטואר ולא במחשבון היוון.

מתאריך 2/8/21 - עובד זר יכול להיות זכאי להיוון חלקי של עד 25% לאורך חיים ו/או להיוון תקופתי (חלקי או מלא) עד 5 שנים, על פי הכללים והתנאים המפורטים בפרק זה, למעט הדרישות להצגת מטרות שיקומיות ועמידה ברמת הכנסות. זאת, מאחר ואין אפשרות מעשית לבדוק מטרות שיקומיות להיוון בארץ מולדתו של התובע, או לאמת הכנסות נוספות שלו.

תשלום ההיוון

לפני שליחת התיק לטיפול אגף השיקום במשרד הראשי, יש לפנות למחלקת נפגעי עבודה בסניף לעדכון וקליטת חשבון הבנק של התובע בחו"ל.

תשלום ההיוון יבוצע רק לאחר שהתובע עזב את ישראל, והמציא אישור כי נכנס לארץ אחרת (תצלום דרכון).

התשלום יבוצע לחשבון בנק של התובע בחו"ל.

עובד זר ששוהה בישראל כחוק (עדכון ב- 8.1.2020)

עובד זר ששוהה בארץ כחוק, ומקבל קצבת נכות, שאותה הוא מבקש להוון- ניתן לבדוק את האפשרות לתשלום הוון חלקי/תקופתי עוד בטרם יעזוב את ישראל. משך והיקף ההוון ייקבעו גם בהתאם לפרק הזמן של אשרת השהייה שלו.

הזכאות תיבדק בהתאם לתנאי הזכאות הרגילים (כולל בדיקת הכנסות) ולצורך מימון מטרות שיקומיות, כגון: כיסוי חובות, תשלום שכר דירה, קניית כרטיס טיסה. התשלום יבוצע לחשבון שאליו משולמת לו קצבת הנכות מעבודה.

עובד זר/תושב הרשות הפלסטינית המקבל קצבה מיוחדת

הקצבה המיוחדת משולמת בהסתמך על תשלום קצבת נפגעי עבודה. תובע המקבל קצבה מיוחדת ואושר לו הוון מלא תקופתי (כלומר, קצבת נכות מעבודה תופסק), יידרש להמציא אישור חיים אחת לשנה למחלקת השיקום, על מנת להמשיך ולהיות זכאי לקצבה המיוחדת. יש להחתימו על הצהרה שעל פיה הוא מודע לכך.